

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

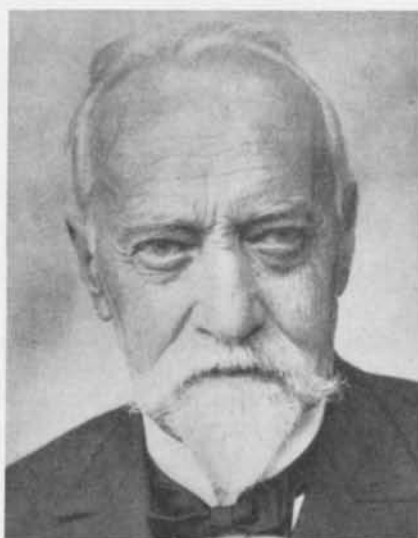
Gustaf Kossinna

Åberg, Nils

Fornvännen 27, 52-54

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1932_052

Ingår i: samla.raa.se

GUSTAF KOSSINNA †

Efter en kortvarig sjukdom avled den 20 dec. f. d. professorn vid Berlins universitet Gustaf Kossinna i en ålder av 73 år. Dödsfallet kom oväntat. Nyss utgavs av trycket hans sista stora verk, och kort därpå når oss budet om hans egen bortgång. Nyligen kallad till ledamot av Vitterhetsakademien i Sverige, nådde budskapet därom fram till hans dödsbädd såsom en sista och glädjande hälsning från livet, en sista hyllning från hans forsknings vida länder. Vad skall väl en dödsruna som denna kunna säga om en man, kring vars namn stått en sådan strid, om en forskning, som blivit så olikartat bedömd, och vars frukter ännu kunna sägas vara i mognad? Hans forskning står oss ännu för nära i tiden att helt kunna överblickas, hans insats är alltför ingripande att redan nu kunna värdesättas. I denna flyktiga skiss skall därför ej bliva tal om hans verk, ej om hans segrar och nederlag på den vetenskapliga vädjebanan, men i stället skall här ett försök göras, att i denna rika och skiftande och motsägelsefulla natur framhäva några sidor, vilka kanske i någon mån kunna bidra till att bringa honom mänskligt närare.

De, som endast lärt känna honom i hård polemik eller då han under trycket av yttre motstånd sökt hävda sin egen mening och sin egen personlighet, kunna svåriligen ana, att denna skenbart hårda natur liksom dolde sin egen motsats. För dem, vilka kommo honom nära, framstod han i en annan dager; det hårda försvann, och han framträdde som en enkel, rättfram, hängiven natur och med något av ett barns mjuka, älskliga, nyckfulla väsen. Dessa om barnets läggning erinrande karaktärsdrag, framträdande bl. a. i det temperamentsfulla, stundom häftiga sättet att reagera för påverkan ut-

ifrån, dessa karaktärsdrag synas mig utgöra nyckeln till förståelsen av hans personlighet och hans forskning. I djupet av sin själ ett barn och en konstnär, gav han sig helt och spontant åt stundens stämning, åt glädje och sorg, åt kärlek, vänskap, hat och förakt, stunder av skapande entusiasm och tyngande missmod. Det sinnet gav också hans tanke dess slagkraft och oberäknliga lättrorlighet, och hans forskning fick liv och färg därav, fick sin styrka och svaghet tillika.

Vad kan väl omdömet bliva om en dylik forskning, och med vilka mått skall den mätas? Är forskning blixtrande hugskott, om vilka ingen vet, när de slockna, eller är den det långsamma växandet, de lärdes samfällida mödor i en stor och vittförgrenad organisation? Den bortgångne tillhörde själv de lärdes krets och behärskade suveränt sin forsknings hela vetande. Men hans läggning var sådan: hans längtan bort från materialets urskog, ut mot de slutliga resultatens soliga slätter kom honom kanske ibland att endast fragmentariskt framlägga det material, på vilket beviskedjan skulle vila. För en utomstående blev därför stundom svårt att tillfullo inse, vilken djup och grundlig lärdom, som verkligen dolde sig bakom en till synes lösgrundad slutsats. Förståelsen av hans forskning har därigenom i viss mån försvärats.

För hans natur betecknande är likväl den otålighet, med vilken han sökte göra sig fri från forskningsmaterialets och den tyngande lärdomens bördor. Själv en bland de främste i de lärdes krets, intog han mot lärdomen en nästan aggressiv hållning. "En föraktlig kompilator!" — så föllo i ett temperamentsfullt ögonblick hans ord om lärdomen. Man förstår reaktionen, ty av lärdom ensamt skapas intet nytt. Dess egentliga styrka förblir att i klart och ordnat system kunna fastslå, vad forskningen vet eller tror sig veta, men därutöver är den enbart lärde steril och frambringar intet nytt. Reaktionen kan alltså tolkas som den skapande naturens protest mot lärdomens döda barlast. Lärdom frambringar intet av egen kraft, ty denna är splittrad och bunden i former. Först måste lärdomen nås och genomträngas av den fria och obundna vitalitet, som strömmar direkt ur djupa källsprång. När detta säregna konstgrepp lyckas, då sprängas stelnade former och tanken blir för ett ögonblick fri och kan nå ut över nya och okända vidder. Motsatserna bringas då i samspel med varandra, det mognade och det ofullgångna, det utvecklade och det ursprungliga, och denna förening av mannens mognad och barnets ursprunglighet, av intelligensens fulländade organisation och den ur djupet flödande vitaliteten, det är den skapande fantasiens hemlighet och är den kraft, som ger åt genialiteten dess prägel. Lärdom är liksom solen vid middagshöjd, men över skapandet vilar en ständig merconrodnad.

En natur som hans och en sådan forskning kunna icke bedömas efter vanliga mått. Han var knappast att räkna till dem, som långsamt och säkert mura på sin vetenskaps stora byggnad, men han tillhörde ledarnas grupp, som ger arbetet riktning och plan. Vad som kommer att äga bestånd därav, kan väl ännu knappast bedömas, men inför hans livsverk blir

forskningens uppgift icke så mycket att påvisa fel, som mera att tillägna sig, vad där funnits av positiv insats. Dess uppgift kan där sägas bliva, att i hans tankes gruvor blotta den rena malmen.

Nils Aberg.

TIOÅRSMINNET AV OSCAR MONTELII BORTGÅNG

På 10-årsdagen av Oscar Montelii bortgång den 4 november 1931 avtäcktes med en värdig och stämmingsfull högtidlighet det av arkitekt H. Wadsjö skapade gravmonumentet över Oscar och Agda Montelius, vilket tillkommit på initiativ av Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien samt Föreningen för Vägörenhetens ordnande. På kvällen samma dag sammanträdde Svenska Fornminnesföreningen till en enkel minnesfest i Farmaceutiska Föreningens lokal, Stockholm. Efter ett anförande av föreningens ordförande landshövding Nils Edén höll antikvarien T. J. Arne ett av intressanta brevutdrag och karakteristiska minnesbilder belyst föredrag om Oscar Montelius som forskare och personlighet. Båda högtidligheterna övervoro av H. K. H. Kronprinsen.

SMÄRRE MEDDELANDEN

ETT SVENSKT RENÄSSANSBRODERI

Bland de under det förflutna året gjorda nyförvärven av äldre kyrklig textilkonst till Statens Historiska Museum — för övrigt förhållandevis många i betraktande av den ringa accession, som nu till dags förekommer till museets kyrkliga avdelning — torde det, varåt här några ord skola ägnas, kunna av vissa skäl räknas på ett särskilt intresse. Det stammar från den äldre Vasatiden, denna vår tidigare renässans, som i stort sett är så fattig på bevarade konstminnen, och det äger en personhistorisk anknytning till några kända svenska adelssläkter, som säkerställer dess inhemska ursprung.

Föremålet ifråga är en duk av vitt linne, dekorerad med broderier i rött silke — numera bleknat till violett — av 183 cm. längd och 85 cm. bredd. Beklagligtvis är duken ej i helt gott skick, utan misspydades av ett flertal större, svårutplånliga fläckar och — dessbättre rätt små — lakuner; lyckligtvis beröras ej de viktigaste partien i högre grad därav. Enligt en tillförlitlig uppgift har duken varit använd som altarduk i Aspnä's nu starkt förfallna gårdskapell i Östervåla socken i Uppland. Det antagliga är dock, att den ursprungligen haft att fylla uppgiften av profan bordduk el. dyl.¹ Hur den tillförts Aspnä's, kan nu ej med säkerhet utredas; påpekas må

¹ Intendenten Sigurd Wallin har gjort mig uppmärksam på, att det ej är uteslutet, att duken är ett ännu ej hopsytt örngottsvar.